

Sirbik Attila

Hiperkortárs univerzum

Az AES+F csoportról

Túlmeretezett, giccses virágokon kisimult arcú, mosolygós, tökéletes, egyetlen hasítással levágott fejek levítálnak az akvarellégbolton az AES+F *Turandot 2070* című videóinstallációjában. Puccini klasszikus operájában Turandot férfiak holttesteit szeretné látni; állítólag az ükanyját megerőszkolták a barbárok. Aki nem tud válaszolni a kérdéseire, azt kivégezteti. Az operakritikusok évtizedek óta vitatkoznak azon, hogy ideje-e nyugdíjba küldeni Giacomo Puccini 1920-1924-ben írt híres operáját, lévén nem minden művészet öregszik szépen. A Turandot orientalista és férfifellenes elemeit egyre nehezebb figyelmen kívül hagyni. A fenntartásokat nem csillapította az sem, hogy Donald Trump kampánygyűlésein többször is felhangzott az opera utolsó áriája, a *Nessun dorma*, az interneten pedig továbbra is a Trump, Puccini és Mussolini közötti szoros összefüggésekről olvashatunk. De a Turandotot mégsem nyugdíjazták, sőt több mint egy évszázaddal a debütálása után megérkezett a radikális változata Olaszországba, a palermói Teatro Massimóba. Az új produkció az olasz rendező, Fabio Cherstich és az AES+F multidiszciplináris kollektíva együttműködése. Turandot hercegnő királyságát a 2070-

es bionikus Pekingbe költöztetik, mely egy globális birodalom technofeminista, matriarchális fővárosa. Turandot többé nem férfigyűlölő sárkányhölgy, aki meggyilkolja ártatlan udvarlóit. Az AES+F uralkodója rokonszenvesebb, a 2070-es mindennapok traumái gyötrik, melyek részleges feloldása a királyság agyamosott tömegeinek groteszk, nyilvános hódolatában csapódik le. A kiszolgáltatottakat időben kiképzik az erőszak elviselésére. A hercegnő iránti fals ragaszkodás a bálványimádattal és a hallucinációval határos. Turandot gyakran elfedi kilétét, és a számos avatár egyikeként jelenik meg. Az opera és a videóinstalláció az erőszakos zaklatások katalógusa, szorosan kapcsolódik a #MeToo-hoz, a cancel kultúrához és az álhírek okozta hatások nyomán felvetődő kérdésekhez.

Az AES+F csoport a technikai fejlődéssel párhuzamosan építi saját univerzumát, bár a fent vázolt projektben a tartalom kerekedik felül a technikán. A technikai megoldások csupán segédeszközök az AES+F világának benépesítéséhez. Bár jellegzetes motívumaik, allegóriáik, a metaforikus és asszociatív elemek erőteljesen az alkotások szubsztanciája által meghatározott keretrendszer alapján épülnek egymásra és térnek vissza időről időre

AES+F:
Allegoria Sacra,
Snow Elegy, 2013
© AES+F | ARS New
York
HUNGART © 2022
↓

AES+F:
Inverso Mundus,
Stillage #1, 2017
© AES+F | ARS New York
HUNGART © 2022
→

AES+F:
Inverso Mundus,
 Still 1-01, 2015
 © AES+F | ARS New
 York
 HUNGART © 2022
 ←

az alkotócsoport különböző projektjeiben, a technika által nyújtott lehetőségek kiaknázása révén folyamatosan transzformálódnak, illetve a technikai innovációval természetes ütemben változnak. A szubsztanciális tartalom, ami köré műalkotásaikat építik, különféle félelmek, szorongások, vágyak és konfliktusok összessége és mindezek szétszalazása. A csoport komplex módon kidolgozott munkái nemcsak reflektálnak az éppen adott jelenre, hanem egyúttal saját(os) valóságot is teremtenek.

Szociális pszichoanalíziseik kirobbanó, olykor provokatív, zavart keltő, néhol szürreális, a fiktív valóságot felmutató vizualitással dolgoznak, amelyek különféle, egymástól távol eső „képeket” egyesítenek multimedialis alkotássá. *A jövő tanúi: Iszlám Projekt* első képeit 1996-ban készítették a csecsen háború idején, 1997-ben pedig létrehozták az AES+F Travel Agency to the Future-t,¹ amelyet Párizsban, New Yorkban és Grazban mutattak be. A projekt szinte azonnal ellentmondásos reakciókat váltott ki a nemzetközi sajtóban. Az *Art* című német magazinban Gregory Ingleright azt írta, hogy az AES+F támogatja az orosz csapatok brutalitását Csecsenföldön. Gyorsan kiderült, hogy az újságíró súlyosan tévedett, a csoport mindig is a háború ellen volt, a magazinnak cáfolatot kellett közölnie. 1998-ban Rainer Metzger ugyanebben a magazinban az *Iszlám Projektet* az év legjobb művészeti koncepciójának nyilvánította.

A csoport a 80-as évek végén, a Szovjetunió felbomlásának kezdeti szakaszában alakult. Ez a történelmi mozzanat tette lehetővé, hogy a négy művész kollektívaként kezdjen el működni. Az AES+F-et négy orosz művész alkotja: Tatjana Arzamaszova, Lev Jevzovics, Jevgenyij Szvjatszkiy és Vlagyimir Fridkesz. AES Groupként alakultak meg 1987-ben, majd AES+F lett a nevük, amikor Fridkesz 1995-ben csatlakozott a csoporthoz.

A csoport high-tech installációi és gondolkodásmódja bizonyos tekintetben kísérlet a világról alkotott előzetes koncepcióink megkérdőjelezésére. Foglalkoznak társadalmi, politikai kérdésekkel is; ilyen jellegű alkotásaik célja nem kizárólag a globális geopolitika hatalmi játékeit fenntartó félelemideológia dekonstrukciója, hanem a képek és az azokhoz társított jelentések pszichológiai komplexumát is fel kívánják bontani. Fényképeik, animációik és videóik sok esetben különböző területekről átemelt képanyagokat vegyítenek kollázs technikával, hogy a társadalomkritika talaján tárjanak fel különféle mögöttes narratívákat. Azonban sohasem vonnak le közvetlen következtetéseket, és nem „kommentálnak” olyan dolgokat, amelyek egyébként is nyilvánvalóak. Az AES+F egyrészt sokkoló képekkel igyekszik hatást elérni, másrészt egyfajta kifinomult helyzetet teremt, alkalmat kínálva ahhoz, hogy a látogató felfüggesse a konvencionális moralitást.

↑
AES+F:
Allegoria Sacra,
Still 3-1-08, 2011
@ AES+F | ARS New
York
HUNGART © 2022

A csoport a camp esztétika iróniáját is segítségül hívva, a fizikai és a digitális dimenziók egymásba játszásával operálva, a hagyományos média, a fényképezés, a videó és a CGI metszéspontján alkot. A képek digitális manipulálása már a 90-es évek elején megjelent a munkáikban – már harminc éve építik a hidat a digitális és a hagyományos média között –, művészeti gyakorlatuk legújabb állomásaként pedig egy digitális, natív NFT-platfornmot is bevontak. 2021-ben a csapat a dél-koreai Gentle Monster dizájnmarkával együttműködve kívánta eltörölni a határt a művészet, a reklámkultúra és a divat között. Egy kampányfilmet hiteles műalkotásként, NFT-ként bocsátottak aukcióra a SuperRare NFT-platfornon, és egyéb alkotásaikkal együtt Ethereum ellenében meg is vásárolhatjuk azt. A közös munka kiterjeszti a művészet definícióját azáltal, hogy egyidejűleg két szférában létezik, átlépve a műalkotás és a divatreklám közötti határvonalat. Az AES+F néhány éve előszeretettel építi be ready-made-ként műveibe a reklám- és divatesztétika különböző elemeit, ennek segítségével – ha nem is direkt módon bírálják, de legalábbis – hűen tükrözik a kritikátlan médiafogyasztás és kortárs élet szélsőségeit. Eltűntetik a valódi testet a látványos test javára.

A csoport jelenleg a Moszkva-Berlin-New York-tengelyen működve alkot komplex univerzumot, amelyben ókori mítoszok, középkori mesék keverednek popkulturális elemekkel. A jelen társadalmainak különböző félelmeit és kollektív paranoiáit sokszor a túlzás eszköztárával teremtik meg a kritikai gondolkodás eszközeként. Munkáikban felfüggesztik az időt, reflektálnak a virtuális világok szerepére, a heroizmus genomjának lejárása által hoznak létre a metaverzum és a hétköznapi fizikai valóságunk közé szoruló, feszültséggel teli tereket. Al-

kotásaikon keresztül lehetőségünk nyílik arra, hogy az új digitális valóságban tapasztaljuk meg és fedezzük fel a művészetet.

A csoport 2015-ös installációja, az *Inverso Mundus* egy olyan világ, ahol a kimérák házi kedvencek, az Apokalipszis pedig szórakozás, ahol a disznó embert vág a vágóhídon, és ahol a fantáziánkra van bízva, hogy a kiömlő vért vajon felhasználják-e gyógyszerészeti célra, illetve hogy a levágott ember forrázóalagútba kerül-e. A belsőség egy külön kampós szalagon halad a félbevágott emberrel párhuzamosan, és ha az emberorvos úgy látja, hogy valami nincs rendben, akkor az illetőt kivesszik a folyamatból. Metroszexuális köztisztasági alkalmazottak spirálmerevítésű szivattyúcsöveken keresztül árasztják el szeméttel a várost; „álarcot” cserélve a koldusokból gazdagok, a rendőrökből tolvajok lesznek; női inkvizítorok IKEA-bútorokhoz kötözött férfiakat kínoznak; gyerekek kick-boxolnak idősekkel. Egy középkori karnevál abszurd jelenetei jelenvaló életünk leghétköznapibb epizódjaiként jelennek meg a videóinstallációban.

2021 novembere és 2022 októbere között a csoport részt vesz a Taiwan Contemporary Culture Lab-ban megrendezésre kerülő, Future Media Arts Festival elnevezésű eseménysorozaton, amelynek keretein belül a C-LAB kurátora, Wu Dar-Kuen és egy vendégkurátor, Escher Tsai a médiaművészet jövőjének kérdéseire keresik a választ. Többek között foglalkoznak a digitális hegemonia és az ember viszonyával, a közösségi média, a mesterséges intelligencia és az álhírek kapcsolataival, az NFT-kereskedelem, a blokklánc-technológia és a decentralizáltság kérdéseivel. Ennek kapcsán az is felmerül, hogy mindezek a közeljövő demokratikus lehetőségeivé válhatnak-e, vagy elnyeli őket a kapitalizmus.

1 Egy „fake” iroda volt, amit egy valós utazási iroda mintájára építettek fel tipikus kellékekkel, melyben a csoport egyfajta „társadalmi pszichoanalízist” végzett az iszlámmal kapcsolatos nyugati félelmek aktualitásáról.